pagini bucovinene

ANUL III nr. 9 (33)

SEPTEMBRIE 1984

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

autograf — CORNELIU STURZU

Martor al devenirii

Întotdeauna cînd mă gîndesc la Țara de sus mă năpădesc amintirile. O lume a copilăriei mele în care se perindau printre gene peisajele mirifice ale locurilor, sărăcia și demnitatea oamenilor pămîntului, încrederea lor în vremuri mai bune, înțelese, pe atunci, din cuvintele lor spuse așezat și cu multă cumpătare.

Mai tîrziu, după ani, cu magnetofonul reporterului, am străbătut oraș cu oraș și sat cu sat, de sus de la Bobeicuța și pînă jos, la Liteni și Dolhasca. Și mai apoi...

Desigur astăzi Țara de sus nu este numai tărîmul mirific al ctitoriilor voievodale, leagănul unde au copilărit genii ale culturii naționale dar și un spațiu al devenirii noastre spirituale.

Martor al ctitoririi civilizației acestui sfîrșit de secol în această vatră de țară, mă simt un privilegiat. Un privilegiat fiindcă pot să-mi spun bucuria și oftatul, dorul și speranța oamenilor din Bucovina, acestor oameni dîrji și mîndri, molcomi la vorbă dar profunzi în simțire care te primesc cu prietenie statornică.

Un spațiu și o lume care devine tot mai mult „o gură de rai..."

AUGUSTELE

Solstițiul se estompează
și fructele s-au copt în vară,
din ireal și nopți de august
surprind căutările vii
și tu le știi întregul sens.
Se apropie timpii luceferilor.
Spațiile se succed,
în unde peștii strălucesc
nesocotind cerul de noapte.
Lumină, tu, de zi, în tine cred !

Vlad POGOREVICI

Profesiune de credință

Literatura română a fost, încă de la primele sale manifestări, o expresie a conștiinței de sine a poporului nostru. Ea a înregistrat, în cele cîteva secole de ființare, asemeni unui seismograf fidel, complexul fenomen al devenirii istorice a națiunii române. De la primul cronicar aplecat, nu fără oarecare teamă, peste slovele destinate eternității și pînă la marii poeți descinzînd în adîncimile de aur ale istoriei, de la geniul eminescian pînă la autorul „luptei cu inerția" și de la acesta pînă la debutantul de azi, sentimentul responsabilității, derivînd din identificarea fiecărui scriitor cu destinele poporului său, este o constantă de netăgăduit.

În viziunea Luceafărului poeziei românești limba națională reflectă „chiar caracterul unui popor" : „În limba sa numai i se lipesc (poporului) de suflet preceptele bătrînești, istoria părinților săi, bucuriile și durerile semenilor săi". Profesiune de credință și pledoarie pentru frumusețea sufletului românesc. Iar dacă limba poate defini un popor, literatura nu este altceva decît edificiul de spiritualitate al acestuia. Din punctul de vedere al actului scriitoricesc, literatura este identificare cu epoca, cu semenii, mai mult chiar, ea înseamnă dăruire totală : „A exprima inexprimabilul, a da o formă lucrurilor informe, a-ți pierde timpul cu alternarea monotonă a cadențelor, a trezi prin ritm sensibilități adormite, a face din cuvinte un leagăn cu care să adormi durerile altora, a desena un surîs pe o gură ce-a uitat poate de mult să rîdă, printr-o fericită corespondență de imagini sau de sunete, și din toate acestea să faci să renască frumosul, pe care să-l dăruiești contemporanilor tăi, poate fi ceva mai sublim ?". Rîndurile de mai sus, aparținînd lui Dimitrie Anghel, ni se par semnificative, cu atît mai mult cu cît, puse alături de alte mărturisiri, aparținînd celor mai de seamă scriitori români, asemănările de conținut sînt surprinzătoare. Citate în acest sens pot fi selectate din oricare epocă de evoluție a literaturii române.

Literatura ultimilor 40 de ani marchează asumarea conștientă a responsabilității civice fără egal. A exprima în forme artistice realități sociale și istorice, politice și filozofice ; a fi în avangarda luptelor pentru dreptate și libertate sînt permanențe ale literaturii române. Dar a da contururi sensibile, precise, viabile unei ere și unei societăți nemaiîntîlnite în istorie, iată, pragul de încercare a acestei literaturi. Cum l-a trecut ea ? Cum au reușit scriitorii să răspundă acestor deziderate ? Iată întrebări la care se străduiesc să răspundă, nu fără rezultate meritorii, istorici și critici literari, esteticieni, sociologi și filozofi, într-un efort de sintetizare a acestei epoci.

Proza primilor ani de după revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, deși sub semnul căutărilor, înregistrează și reflectă cu mai multă sau mai puțină elasticitate transformările din societate. Zaharia Stancu, Titus Popovici, Marin Preda sau Eugen Barbu sînt numai cîteva nume prin care romanul perioadei de tranziție atinge puncte de vîrf. Cu Marin Preda se face și trecerea spre sfera politicului și tot cu el proza politică se maturizează.

Cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român a însemnat însă pentru literatura română un moment de lansare spre nebănuite orizonturi valorice. Realizările celor aproape două decenii care au urmat istoricului Congres, în proză, dramaturgie, poezie, critică și istorie literară sînt comparabile iar pe alocuri depășesc pe cele ale perioadei interbelice. Fenomenele politice naționale dar și universale, interesînd pe omul contemporan în cel mai înalt grad, datorită răsfrîngerii lor directe asupra societății, găsesc exprimări valoroase în operele prozatorilor contemporani. Alexandru Ivasiuc, Fănuș Neagu, Dumitru Radu Popescu, Ion Țugui, Constantin Țoiu, Platon Pardău, Augustin Buzura sau Sorin Titel, exprimă, în ordinea în care au fost citați, nu o scară valorică, ci complexitatea romanului românesc contemporan.

Dramaturgia, supunîndu-se și ea politicului, își adecvează mijloacele de expresie acestei tematici majore a literaturii în general. În fond, dintre scriitorii mai sus citați, majoritatea sînt și autori dramatici, sau, multe din operele acestora au fost dramatizate. Or, virtuțile dramatice ale unui scriitor probează comprehensiunea lui socială, iar cele ale prozei subliniază autenticul, viabilul operei respective.

Poezia contemporană, extrem de bogată cantitativ, dar și ca diversitate de stiluri, trebuie abordată în primul rînd prin prisma înaltului său umanism. Poate sensibilității sporite a poetului se cuvine să-i atribuim o mai rapidă adecvare a conținutului și mijloacelor de expresie ale fenomenului politic și social. Purtătorul de drapel al romantismului revoluționar rămîne fără îndoială Nicolae Labiș, poet prin care spațiul bucovinean impune literaturii naționale o școală de poezie. Arzînd total pe rugul dăruirii de sine, poetul de la Mălini deschide poeziei românești una dintre cele mai fertile epoci din istoria literaturii române, magnetizînd, asemeni Luceafărului de la Ipotești, conștiințele poetice ale veacului care-i urmează : „Trăim în miezul unui ev aprins / Și-i dăm a-nsuflețirii noastre vamă, / Cei ce nu ard dezlănțuiți ca noi, / În flăcările noastre se destramă". Sub semnul lui Labiș vor călători prin țara muzelor Adrian Păunescu — năvalnic torent de inspirație și energii ; dulce și amară legănare de lirism („Nu-ți poate pune nimeni cătușe peste tîmple, / Și chiar de ți le-ar pune ți s-ar preface-n laur, / Ai fost adus pe lume, să scoți din mîzgă aur, / Fii fericit de drama ce stă să ți se-ntîmple."), Ion Gheorghe — mitizînd granitice eresuri („Cremenea cînd se bate / De cremene, / Măsoară o calitate / Cu altele gemene."), Ileana Mălăncioiu — grav absorbită de tandrele-i ritualuri erotice, Ioan Alexandru — ducînd pe buzele poeziei românești izul pămîntului amestecat cu sîngele și lumina străbunilor.

Acelorași eforturi zămislitoare de frumuseți spirituale se aliniază și lirica poeților nordici, Marcel Mureșeanu, Ion Beldeanu, George Damian, Constantin Severin sau Gheorghe Lupu. Primul are vocația eternizării gesturilor ritualice, realizînd o viziune fabulos-mitică a repetabilei istorii umane : „Munte pe munte, apă pe apă, / iar numele nostru / ca o piatră albă e curăță / și se ridică la streașina casei / în fiecare veac, așa cum vin păsările, / așa cum răsare pe lume soarele". Ion Beldeanu cultivă fără ostentație un lirism chtonic, adesea mai fertil sub aspectul originalității decît încercările voit ermetizante. Ceilalți poeți suceveni citați, alături de mulți alții pe care spațiul articolului nostru nu-i poate cuprinde acum constituie, prin opera lor, expresia adecvării sensibilității poetice la specificul literaturii actuale.

O privire cît de succintă asupra fenomenului literar românesc din ultimele decenii nu poate face abstracție de critica și de istoria literară care au afirmat existența unui spirit critic sensibil și exigent în receptarea noului, cu nimic mai prejos de spiritele lui Maiorescu, Ibrăileanu, Lovinescu, George Călinescu. Nicolae Manolescu și Eugen Simion, critici cu temeinice informații culturale, cu intuiții valorice subordonate unor exigențe metodice recunoscute, nu numai că înregistrează evoluția fenomenului literar contemporan, dar sînt în același timp factori de educare estetică a marelui public.

Repunerea în circuitul marilor valori a operelor scriitorilor români din toate timpurile prin reeditări masive, prin ediții critice sau în tiraje de masă, contribuie la cunoașterea de către cercuri din ce în ce mai largi de oameni ai muncii, a valorilor din patrimoniul culturii naționale. Astfel, numai în ultimii ani reeditarea a cel puțin două monumente de spiritualitate — Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent a lui George Călinescu și Getica lui Vasile Pârvan — vorbește despre larga deschidere către lumină a epocii numită pe drept cuvînt Epoca Ceaușescu.

Cel de-al XIII-lea Congres, spre care se îndreaptă acum inimile și conștiințele tuturor cetățenilor României socialiste, cu extraordinarele-i propensiuni spre viitor, deschide literaturii române, tuturor scriitorilor din patria noastră, porți largi de lumină. Lumina marilor împliniri ale unui popor care pășește cu demnitate pe calea desăvîrșirii unui destin demn, uman, liber ; destin la al cărui profil trebuie să cioplească fără preget, cu aceeași dăruire de pînă acum și slujitorii artei.

Octavian NESTOR

Ilie BOCA : ÎNSEMNARE (Marele premiu „Voroneț" la Festivalul-concurs „Voronețiana", ediția a VIII-a)

PERMANENȚE

PERPESSICIUS — CORESPONDENȚĂ

Între anii 1958—1960 am apelat la acad. Perpessicius pentru publicarea unor articole și studii despre Mihai Eminescu, cît și pentru lămurirea unor chestiuni privindu-l pe poetul nostru național.

D-sa mi-a răspuns prin șase scrisori, care, pe lîngă lămurirea chestiunilor ce mă interesau, dezvăluie și alte fapte, atestînd și arta lui de mare epistolier. Publicăm două din ele acum, cu gîndul că vor interesa pe viitorii cercetători ai vieții și operei sale.

Grațian JUCAN

București, 14 martie 1960

Scumpe domnule profesor,

Am primit studiul d-tale despre Eminescu și patrimoniul popular, în noua lui formă și mi-a părut bine că n-apucasem să-l dau în textul lui dintîi, cum convenisem cu Corneliu Bărbulescu, editorul lui Nicolae Milescu, pentru Revista de Folclor.

În momentul de față, studiul d-tale e în mîinile lui și-mi place să cred că redacția revistei, căreia urmează să-l predea îl va agrea, ca pe un lucru bine gîndit și frumos expus. Dacă ții să iei contact cu el, o poți face scriindu-i pe adresa : Corneliu Bărbulescu, cercetător științific la Institutul de folclor, str. Nicos Beloianis, nr. 25, raion Stalin, București. El te va ține în curent cu soarta manuscrisului.

Pe celălalt text al d-tale, „Știri eminesciene", mărturisesc că n-am avut, din prudență, curajul să-l încredințez nimănui. El s-ar cuveni publicat în întregime, cu ilustrația toată și cu toată bogăția lui de informare și mi-a fost teamă să nu cazi victima vreunui act de piraterie, ce, din nefericire, se practică și pe uscat. De aceea îl țin la dispoziția d-tale. Cînd hotărăști să ți-l re-expediez, mă voiu executa.

În legătură cu recenzia Hințescu, am cetit și textul din Convorbiri și referința G. Dem. Teodorescu și dacă nu se poate cu certitudine spune că este a [l] lui Eminescu, con-

(continuare în pag. II)

București, 17 noiembrie 1960

Scumpe domnule Jucan,

Poate că întîrzierea cu care răspund scrisorii d-tale din 20/IX 1960 să nu fi fost cu totul rău venită. În felul acesta, am avut norocul să-l întîlnesc, deunăzi, prin curtea bibliotecii Academiei și pe Corneliu Bărbulescu. El susține că v-ar fi răspuns cu o c.p., pe care se pare că n-ați primit-o. Ce vă comunica nu am idee — dar din ceea ce mi-a spus — ar fi vorba de anume rezerve ale colegiului redacțional al „Revistei de folclor" — s-ar putea bănui.

Mi-ar părea bine să izbutiți la editura didactică și mai bine dacă ați da drumul „știrilor eminesciene" dimpreună cu ilustrația inclusă într-o publicație regională, unde moravurile vor fi fiind altele decît în Capitală. Cînd nu e vorba de o mică societate pe acțiuni, cu profiturile garantate, atunci mai e cenzura de diferite grade sau vămi. Mie mi-au trebuit nu mai puțin de 5 articole respinse, la „Luceafărul", ca să înțeleg că trebuie să plec. Se înțelege că vina e numai a mea: am înțeles prea tîrziu că sînt indezirabil. Dar de curînd pății una și mai bună. După ce fac corectura în pagină la „Călăuza bibliotecarului", unui articol pentru Sadoveanu, aflu, mai de-a dreptul, mai pe ocolite, că totuși articolul nu se va tipări fără rezecții radicale. Ceea ce, evi-

(continuare în pag. II)

A PRIVI

SENIN ECHILIBRU

Privind coacerea ; știind, simțind că în rodul ce se oferă privirii s-a întîmplat mereu uimitoarea întrupare abia bănuită, cu speranța visată în primăvara semănatului... Și privirea nu cercetează cum s-a întîmplat, prin ce miracol crudul s-a petrecut în parfum ,și-n căldura formelor, și-n îmbiere, și-n pace ; ea-și primește răsplata desfătîndu-se. Și nici de ce s-a întîmplat nu cercetează privirea, pentru că i se pare în firea lucrurilor ca semănatului să-i urmeze culesul. Privirea constată.

Noi știm însă că petrecerea crudului în rotund și împlinit este o alchimie topind atîtea esențe, atîta savantă dozare a lor, atîta veghe ca fiecare atom să țească cu răbdare perfecțiunea, atîta voință ca ea, perfecțiunea, să nu se risipească în pura bucurie de sine, ci în bucuria risipită în fiecare din noi, încît acum, cînd a sosit vremea culesului, se cade să gîndim la menirea rodului de a se (și de a ne) perpetua. Căci cu adevărat bogat nu este cel ce și-a pus bogăția în pod, ci acela care, reintegrînd-o sevelor pămîntului, o transmite către cei ce-l urmează. Este o datorie despre a cărei noblețe vorbesc toți părinții lumii, de la cei ai celei mai neînsemnate insecte, pînă la cei care ne-au zămislit și ne-au dăruit vieții întregi și apți s-o luăm mereu de la capăt.

Ne aflăm în încordarea dintre un bilanț și integrarea lui într-un nou pas către viitor. Oferindu-ne noi înșine privirii acum, am genera — probabil — constatarea că, iată, speranțele ni s-au pîrguit. Dar ar trebui, totodată, să se simtă că sub acest senin echilibru lucrează deja forțele care au datoria de a reîncepe semănatul. Și-l vom și începe, lăsînd toamnei bucuria nu numai de a încheia un ciclu, ci și de a-l și lansa pe următorul.

Dumitru TEODORESCU

Cronica literară

Hronicul și cîntecul vîrstelor

Portretul artistului la tinerețe. Maturitate și senectute. Lucian Valea a parcurs, iată, binișor peste patru decenii de literatură, a scos un număr de volume și a împlinit 60 de ani. Opul de față *) este o bună carte de identitate. Poetul privește (și se uimește) retrospectiv și ceea ce vede (imaginativ-afectiv) dar, mai cu seamă, ceea ce simte (afectivul-imaginativ al lui Dámaso Alonso) se schițează parcimonios (linii vii, culori calde) într-un fidel „autoportret în timp". Cu acest volum „recapitulativ" (o repede aruncătură de ochi peste cele cîteva decenii) autorul lasă impresia visătorului trubadur școlit îndeaproape de filosofia ciobanului mioritic (de sorginte ardelenească, cel din „tulburătoarea Vale a Rodnelor"). Temele liricii sale sînt acum : străbunii, femeia și dragostea (aproape toate poemele au ca liant erosul, unul de „carne y hueso", care înviorează căldura căminului conjugal), viața postumă a cărților, moartea etc. Lucian Valea este scriitor de „balade și idile" (vă mai amintiți exegeza despre Coșbuc ?), de arte poetice (**Stanțe, Cinegetică, Motiv, Voievod**), de „suspine și plînsuri" (**Despărțire, Gol, Și e...**) și mici „albume de familie" (**Stanțe, Precizări**, ciclul **„Scrisorile", Și totuși, Veste, Dragoste, De la o vreme, Compoziție, Idilă, Vînătoarea...**), de poeme (vii, calde) ale erosului dramatic (**A trebuit, Cînd ai plecat, Aripi ,Tîrziu, Rochia**), de meditații (**Numai în dragoste, Încăruntim, Distanțe ,E nevoie...**) ...Cînd condeiul mușcă cu virilitate din miezul materiei poetul scrie cu inspirație (**Semnul, Umbre, Rod**), vizavi de ipostaze labile (**Și totuși, Veste, Întrebări și răspunsuri**), delicioase „povestioare" (N. Stănescu) copilăroase. Invers decît figurile ascuțite și descărnate ale lui El Greco, bunăoară, poeziile lui Lucian Valea par să aibă mai degrabă „carne" decît spirit. Metafizica e timidă. Concretul tare, abstractul rarefiat. Fiecare poem ocrotește un grăunte de gînd, un miez înveșmîntat în afecte. Poetul scrie din inimă. Uneori ai impresia poetului popular. Repudiind „curenții" estetici (tot mai agresivi și ademenitori) poetul scrie într-un registru simplu, cu onestitate. Referințele livrești sînt infime (Blaga ori Doinaș în **Umbre ,Preludiu, Presentiment de toamnă** ; Bacovia în **Anotimp** ; Esenin și Goga, **În ziua...**).

În forme, Lucian Valea probează voluptatea artistului migălos trebăluind la legile rigidei prozodii, descoperind ades ademenitoare sonorități mătăsoase. Versul e, mai totdeauna, îmbrobodit în haina tradiției, figurile de stil (lipsite de performanță ori spectaculos) sînt, de regulă, obișnuite, purtate („viețile adînci ca niște fîntîni", „Că-n viața fiecăruia e-o Spanie, / Și-o luptă pentru a o cuceri" etc.).

Puținătatea conotațiilor și miza eminamente denotativă fac ca lirica sa să înregistreze, prin unele poeme, aspecte valorice obișnuite.

Pasteluri inspirate dintr-o bogată natură lăuntrică, poemele acestui volum sînt fu calzi ningînd în, din și prin sufletul poetului. Cel mai mare cîștig al volumului mi se pare voluptatea evidentă cu care a fost scris. Nota de curățire morală și bogăția sufletească inspiratoare. Ai impresia, în totul, că Valea își adoră poemele ca o femeie care și-a pus în ladă straiele de sărbătoare. Cele mai multe poezii n-au nimic spectaculos, zgomotos. Rulează potolit, molcom. Ca un rîu care nu face zgomot dar poartă profunzime.

Dumitru BRADAȚAN

* Lucian VALEA, **Autoportret în timp**, editura Junimea

ROMAN ISTRATI

Paznici de riduri

Am putea supraveghea fiecare rid :
— ridul bolii (sau)
— ridul albastru al firii
(sau)
— linia subțire a ochilor după care
se ascunde încurcată
tabla-nmulțirii

Am putea supraveghea fiecare rid
să rostim liturghii despre contracția plăcerii
să deosebim ridurile mutilaților
de cele normale
ale iernii și verii

Lumea s-ar mira cît de metodic lucrăm
cît de metodic îi simțim gestul, reacția
sau cît de inteligibile ni se par
— apusul, speranța —
care-i compun respirația

Nu-ți bea cafeaua, pînă la ușă
te vei prăbuși precum coastele unui vapor
ostenit
numai NOI vom ști însă că în loc de galoane
porți bulgări de rouă și antracit.

N-ai nici un motiv, simulacrul s-a încheiat
în ultima jumătate de zi
teologul te va îmbrăca
în mecanismul lui de bandaje ude
bandaje cu miros de scorțișoară
și stea

La sfîrșit va veni înțelesul
(ca un șarpe calomnios) și va spune :
— paznici de riduri, sînteți netezi
ca tegumentul apei, DA, DA,
iar noi vom rîde de monstrul acela
vom rîde,
vom rîde și-l vom impușca.

Renunțare

Nici cubul nu mai are dimensiunile sale reale
pasărea și-a întors respirația-n ceară
lumina se desface în măruntaie egale
și condamnații refuză să piară
Rău-Făcătorul cu ochii roșii fumează
și fumul i se retrage speriat în țigară
timpul trece prin zile amar —
ca fantoma —
unui paianjen prin gară
Ce încărcătură de piatră poartă faleza aceea
în care marea se insinuează încet, încet
faleza robustă, ca un cal ce-a murit în picioare
ca un cal ce s-a născut
dintr-o dată schelet ?
Și între noi distanța devine iar renunțare
gunoi abandonat oriunde
fără vreo scuză
și apoi plînsul, vai plînsul cum seamănă
cu o zi cleioasă
transformată ușor
în meduză.

Divorț

Lumină uscată trista mea lumină
atingerile noastre miros a floare de seră
nu vezi, nu vezi că morții
între ei se digeră ?

Nici nu ai putea de fapt
nici nu-ți trebuie această putere
paharele singure se sparg și adorm
și pînă și moartea plînge
și piere

Uite la ei, la mîinile lor vineții
o, triste flori mutilate, triste
îmbătrînite ca niște biblioteci învelite
în ude batiste

Vom împărți întîi obiectele mari
apoi cele mici fără valoare
cerceii, fereastra dinspre stradă
și strada cu plămînii ei de răcoare

Vom împărți apoi timpul, minut cu minut
reziduurile lui (acum atît de albastre)
și canapeaua cu ridurile pline
de rătăcirile noastre

Am obosit, acesta-i principalul motiv
o culoare ciudată de vinilin,
un dezgust. . .
ne-a cuprins respirarea cu mirosul ei
gălbui și vetust

Liftierul va privi trist după noi
după oboseala rînduită-n sînge
an de an
iar noi vom dispare fiecare purtînd
o planetă încremenită
în geamantan.

Cartea lunii

Femeia ca personaj de roman

„Apoi, pe neobservate, îi apăruse salvator înainte posibilitatea de a se îmbolnăvi : și-o dorea din toată inima, ca pe nevoia ei cea mai stringentă ; o boală scurtă, rapidă, nu pentru a avea pretext să nu mai meargă o vreme la slujbă, să se simtă în siguranță, pe care o dădea spitalul, ci dintr-un motiv mult mai profund : nu făcea față acestor relații degradate, era convinsă că nu mai poate vorbi cu nimeni, în spatele unui gest banal trebuia automat să presupună un altul, nefăcut, un cuvînt nerostit, o intenție ascunsă, iar apoi o stăpînea, tot mai insistent, o oboseală crescîndă, o lehamite de a suporta zilele teribil de egale. Uneori se întrebase dacă suspiciunea și neliniștea ei nu sînt prea exagerate, dacă o criză trecătoare de nervi nu a schimbat culorile faptelor și dorințelor, și atunci cerceta cu atenție exagerată zilele, întîmplările, fizionomiile celor din jur, și tot ce observa nu făcea decît să-i sporească certitudinile : nu se înșelase, era obligată să se cenzureze mereu, să-și reducă dorințele, pretențiile, să se acomodeze unei vîrste de care însă era departe, unei mentalități detestate, primitive, să nu se depărteze de la un scenariu rudimentar acceptat de toți, un scenariu ce excludea orice neprevăzut, nevoile vîrstei, inclusiv cea mai dureroasă dintre ele, de afecțiune. (Augustin Buzura, Refugii **— primul roman din ciclul** Zidul morții**, Editura Cartea Românească, 1984).**

Marea surpriză pe care ne-o face Augustin Buzura în recentul roman **Refugii** constă într-o înțelegere cuprinzătoare și nuanțată a psihicului feminin. În literatura noastră există tradiția ca femeia să fie reprezentată dintr-o perspectivă pur bărbătească, să apară, adică, asemenea unui „vînat" în legătură cu care „vînătorii" fac diferite supoziții, destăinuindu-și eventual unul altuia metode de „prindere". Așa se explică de ce Nadina lui Liviu Rebreanu cade în extaz în timp ce este violată de un țăran neras (poveste vînătorească !), de ce îndrăgostiții lui Gib Mihăescu își urmăresc ca niște detectivi iubitele, de ce există o „enigmă" a Otiliei lui G. Călinescu, de ce multe dintre eroinele lui Mihail Sadoveanu nu au viață sufletească, ci se constituie într-un fel de Meccă erotică. Chiar la Marin Preda, marele nostru specialist în sufletul omenesc, femeia ni se înfățișează tot înconjurată de mister, ca o ființă venită de pe altă planetă (nu suferă Victor Petrini cumplit pentru că Matilda rămîne mereu impenetrabilă, stînd tolănită în pat cu spatele la el ?).

Augustin Buzura depășește această atitudine de adolescent în fața femeii și o privește ca pe o ființă omenească. Îi înțelege și îi evidențiază specificul feminin, dar nu mut de uimire, ci înfrigurat de compasiune. Ioana Olaru, personajul central al romanului, este o femeie frumoasă și demnă, care însă, d. cauza unei anumite rețineri în manifestarea sentimentelor, provoacă celor din jur, inclusiv primului ei soț, o ciudată aversiune. Ciudată pentru că este amestecată cu dorința de-a o poseda. Această trenă de simpatii nedorite și antipatii nemotivate pe care o po. tă eroina agravează necomunicarea cu l mea. Cu toată ținuta ei statuară, enervantă pentru toți cei ce înțeleg dragostea ca o conviețuire promiscuă, Ioana Olaru are un suflet fragil, în care se petrec drame. Dominantă rămîne „nevoia de afecțiune" („unde dra gostea nu e, nimic nu e" — spunea și Marin Preda), imposibil de satisfăcut într-un mediu cu o activitate afectivă simplificată la maximum și ornamentată, în compensație, cu **kitsch-ul** unei retorici erotice la modă. Dar nu este vorba numai de erotism, ci și de o aspirație mai generală a eroinei spre o existență spiritualizată. Ca și pe eroii lui Camil Petrescu, pe ea o înspăimîntă inautenticitatea. Este mai înțeleaptă ca ei și nu pretinde chiar absolutul, dar tot are motive să simtă o deziluzie profundă. Așa apare dorința găsirii unor „refugii" care sînt, însă, de negăsit (de aici, și nuanța ironică a titlului romanului). Pentru o femeie, mai mult decît pentru u bărbat, o viață trăită fără „adăpost" constituie o sursă de copleșitoare nefericire pentru că de multe mii de ani femeia și-a legat int n modul de-a fi de un spațiu ocrotit, cu valori sigure, de un **rost** în lume. Tocmai această nefericire specifică o analizează Augustin Buzura cu o siguranță de maestru și o comprehensiune de duhovnic, scoțîndu-ne din calmul nostru englezesc de cititori rafinați și făcîndu-ne să ne simțim zguduiți, ca pe vremea cînd citeam ingenuu, identificîndu-ne cu personajele cărților.

Romanul lui Augustin Buzura reprezintă, pentru literatura noastră, un progres considerabil în descrierea sufletului feminin. Nu va trece mult timp și vom avea și noi Anna Karenina noastră.

Alex. ȘTEFĂNESCU

(urmare din pag. 1)

firmarea documentară lipsind, prezumția, sînt îndeajuns și poate că ai dreptate.

Despre volumul VI nu se poate încă augura un termen. Accidentele survenite de aproape doi ani n-au fost pînă azi limpezite și-ți închipui ce înseamnă o sincopă de doi ani. În anumite cazuri, se și moare. Dacă promisiunile de 1 Aprilie nu vor fi o simplă farsă — și voi putea relua lucrul, n-ar fi exclus să vă pot da o veste și o dată mai precisă.

Cu cele mai bune salutări, al d-tale, cordial,

Perpessicius

(urmare din pag. 1)

dent, am refuzat. În fond, nimeni nu scrie ca să facă plăcere unui agramat oarecare, cu mai multe sau mai puține pretenții. Mai scriem și pentru plăcerea noastră. De aceea, și pentru că „Știrile eminesciene" — pe care le voiu expedia zilele acestea — vor apărea, poate că ar fi bine să retușați în două locuri : la pag. 2, unde vorbiți de Victor Eminescu, pe care l-am întîlnit odată f. de mult în Brăila, pe vremea liceului din copilărie și mai tîrziu, cu puțin înainte de moarte, la București, încălțat cu niște șoșoni enormi într-un anotimp nepotrivit. A lăsat o soție și două fete, pare că, despre cari v-ar putea informa Uniunea Scriitorilor sau Fondul Literar, la a cărui asistență mi se pare că au apelat. A doua retușă e ceva mai delicată. La pag. 10 versurile

I-auzi departe strigă slabii
Și asupriții către noi

pe care Mihail Sadoveanu povestește să le fi cetit în copilărie, într-un ceaslov de la Vatra Moldoviței scrise și subscrise de mîna lui Eminescu sînt, cum bine știi, din „La Arme". Nimic nu se opune ca ele să fi fost încrustate, cu artă de ebenist, ca și celelalte stihuri din amintita evocare. Iar dacă totuși le-a scris, lucrul s-a întîmplat după 1877. Ei, dar jocul ipotezelor e plin de riscuri. De-aceea spuneam că retușa a doua e cu mult mai delicată.

La Ipotești am cunoscut un tînăr, care pare să vă fi fost elev și căruia i-am împărtășit salutările mele, ca și regretul că nu v-am putut întîlni.

Mi-ar face plăcere să-mi confirmați primirea manuscrisului dvs., dimpreună cu buna știre despre sănătatea dvs. cele mai bune salutări

Perpessicius

Desene de Ion CARP FLUERICI

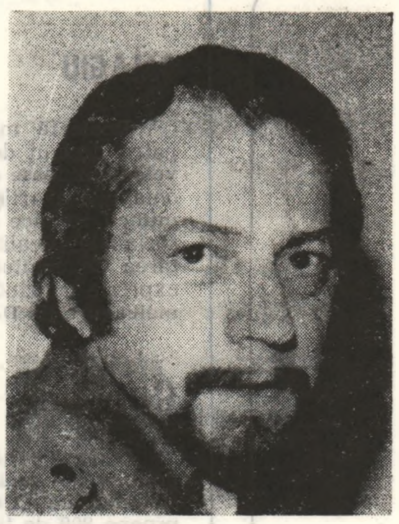
Seninătăți

În Tîrgul Frumos,
în Tîrgul Frumos
există o fată
de abanos.
Ea face uleiuri
și ceaiuri campestre
și nici nu mai prinde de veste
cum trece viața,
ah, cît de frumos
din Tîrgul de Sus
spre Tîrgul de Jos.

Incidente

În războiul care ne periclitase existența
Dunărea înghețase ca un porțelan de Maenzza.
Intr-o noapte un turc o traversase
prin dreptul cristalului teizecișișase
trimis chiar de pașa Mahmud
după ciorbă de burtă și vin de Aiud !
Lovindu-l cu leuca, un țăran din Fetești
l-a dat într-o copcă, la pești !
Și astfel defensiva română
n-a scăpat nimica din mînă !

Marcel MUREȘEANU

Debut editorial: Caiet de poezie, Ed. Eminescu, 1973.
Volume publicate: **Destine din Nord**, reportaj (în colaborare cu Alex. Rudeanu), Ed. Junimea, 1974; **Mirele Pîinii**, poezii, Ed. Cartea Românească, 1976; **Albastru de Bucovina**, reportaj, Ed. Albatros, 1979; **Bună seara, frumoasă poveste**, poezii, Ed. Junimea, 1981; **Armura solară**, poezii, Ed. Eminescu, 1983.
Colaborări la: **Ateneu, Convorbiri literare, Cronica, Familia, Luceafărul, România literară, Tribuna, Viața românească.**

ION BELDEANU

REFERINȚE CRITICE (listă selectivă)

Al. Piru: *Luceafărul*, nr. 15, din 19 aprilie 1977, p. 2
Constantin Cubleșan: *Tribuna*, nr. 14, din 7 aprilie 1977, p. 4
Constantin Călin: *Ateneu*, nr. 129 (martie 1977), p. 15
Laurențiu Ulici: *România literară*, nr. 17 din 28 aprilie 1977, p. 11
C. Ungureanu: *Orizont*, nr. 17 din 28 aprilie 1977, p. 2
Liviu Leonte: *Cronica*, nr. 5 din 4 februarie 1977, p. 2
Dumitru Radu Popa: *Tribuna României*, anul X nr. 212 (februarie 1981), p. 13
Al. Cistelecan: *Familia*, nr. 5 (201), mai 1982, p. 2
Alex. Ștefănescu: *Presa noastră*, nr. 6 (iunie), 1982, p. 38—39
Valentin Tașcu: *Steaua*, nr. 8 (august), 1982, p. 56
Constantin Pricop: *Convorbiri literare*, nr. 5 (mai), 1984, p. 7
Mihail Iordache: *Pagini bucovinene*, nr. 4 (aprilie), 1984, p. 2

„Versurile sale merită să fie citite cu atenție pentru că dincolo de aparența de seninătate și firesc, există în ele o tensiune lirică autentică, generată de sentimentul trecerii ireversibile a timpului. Cînd rîde sau cînd privește cerul, cînd își așteaptă iubita sau cînd o contemplă dormind, poetul nu uită nici o clipă că nisipul se scurge fără încetare în clepsidră, că totul poate deveni pînă la urmă o amintire. Poate tocmai de aceea gîndul său se întoarce adeseori în trecut, ca o încercare disperată de a se smulge din succesiunea implacabilă a orelor".

Alex. ȘTEFĂNESCU

„Există în toată poezia de pînă acum a lui Ion Beldeanu o tentație spre nostalgia barocă a unui pseudoexotism livresc care îl conduce spre o caligrafie a versului elegantă, elevată, de rafinate distilări sentimentale. Motivul poetic iese aici din măsura cotidianului, haloul livresc proiectîndu-l insinuant pe coarda meditației grave asupra destinului".

Constantin CUBLEȘAN

„Cu «Armura solară» Ion Beldeanu se include ferm în categoria poeților ce abolesc iluzia lirică necercetat de nici un complex, strident la unii confrați de generație, de a ajunge din urmă ultimele inovații poetice. Opțiunea sa, evidentă și în volumele anterioare, dar acum totală și programatică, ține de integrarea în marea și inepuizabila familie a neoromanticilor, care face breșe și în utima generație".

Mihail IORDACHE

încercarea

El deschise ochii și văzu
O pasăre de aer, am să
Lansez o pasăre de vînt, zise
Și prinse a căuta
Rădăcinile apelor nedeslușite

Spre dimineață auzi
Fîlfîind zorii și-n aceeași
Clipă umerii lui erau
Loviți de stele cădeau
Stele mici colorate
Cling cling pe cînd
Picioarele lui se-afundau
Mai adînc tot mai adînc.

simetria frigului

Nu privi înapoi te poate încerca
Umilința animalul acesta
Superb îți aparține talpa
Ta-i stăpînește grumazul
Chiar dacă ochii aceia goi
Alunecă-n pînze pustii
Învăluindu-te surîzător
Fii cît mai surîzător
Și nu lua în seamă
Culoarea sîngelui mai
Ales culoarea aceeași
Desigur dintotdeauna.

sfîrșitul verii astronomice

O vară încărcată de gesturi
Umbra unui cîine sprijină amiaza
Ar trebui să alerg să
Trec printre oglinzile toropite

Prin aerul moale alunecă
Silueta Eldòrei
O ce pradă ușoară pentru
Roțile melancoliei

Cineva deschide fereastra
Și strigă nimeni nu știe
Nimic această pagină docilă
Pare un mic animal de pradă
Scăpat din captivitate.

stare

Ploile lungi cînd suspină
Pădurea o pasărea Ibis
Doarme într-o floare
De tei află că mai exist
Legănat între
Odăile umbrite
Deși sub pragul casei
Se scutură epistole

E greu nespus de greu
Să te pomenești
Într-o caleașcă trasă
De furnici
În timp ce seara
Mestecă nostalgic
Frunze de dud.

dans pentru o chitară

Trecătorul de seară: o
Ipostază a cerului vînăt
Cîteva uimiri
Tinerețea depărtîndu-se
Iată urme de lumină
Tîrîte de-a lungul
Asfaltului mort
Absență
Ferestrele zdrențuite
Flutură la porțile
Orașului din oglindă
Mă privește o roată
Speriată
De propria-i fugă.

o imagine

Dealul din marginea orașului
Pe care pendulează de fiecare
Dată o umbră: singura
Imagine ce mi se oferă
În această dimineață
Cînd amintirile devin
Atît de vulnerabile
Încît aud cum din palme
Îmi crește un copac

Poate fi cal poate fi
Om umbra aceea sau
Chiar o femeie din care
Sar fluturi multicolori
O posibilă preumblare
De duminică agățat
De trena melancoliei.

în toate există o măsură

Mărturisesc: sînt înduioșat
De aparenta revenire a
Velocipedului
Din spatele oglinzii ochiul
Iluziei — o temă la
Îndemîna poetului de luni
Cînd fostele iubiri nimeresc
În azilul numit Agafton
Da recunosc în fața
Voastră nu știu nimic
Despre moarte pe catafalcul
Prietenului meu
Croșetează madame bovary
Dovadă că-n toate
Există o măsură.

călărețul ce despică mărul

Ce frumos cădea mărul din măr
Lumina se făcea roșie
Și dulce se făcea lumina
Rostogolindu-se spre tîmpla iubitei
Ivită acolo din simplă așteptare

Atunci călărețul trase sabia
O sabie cu mînerul bătut în agathe
Iarba i se urcase pe glezne
Ding dang își legăna ceasul
Țeasta ca orice lucru cumsecade

Izbind călărețul despică mărul
Atunci iarba prinse să lunece pal
O ce frig doamne mai zise
Și-acelea au fost ultimele-i cuvinte.

același hidalgo

Trebuia să mă trezesc
Această inconsecvență nu duce la
Nimic seva nocturnă a
Întîmplărilor se adună
Și dă putere captivului
Același hidalgo rătăcește
Prin iluziile mele nemărturisite
Scări albe umbrite castele
Și-o funie trasă pe
Cumpăna zilei apoi
Foșnetul flăcării făcînd
Ordine-n cotloanele ereziei

E o dimineață devorată de
Îndoieli îmi puteți spune
Cine cîntă pe puntea
Nedesprinsă de țărm ?

acompaniament

O serile de altădată exclamă
Bătrîna domnișoară și-n glasul
Ei se aud chermezele roze
Frisonînd vechea grădină
De vară îmi vine să rîd
Fără multă rigoare atît
Cît să nu mi se observe
Găurile care îmi ciuruiesc
Nonșalanța o serile
De altădată hehei mă
Aud și vocea mea
Aduce cu o pisică
Rotindu-se după propria-i coadă.

exercițiu

Rezemat de acest copac adormit
Care nu va înflori probabil
Decît în decembrie (spre
A-și uimi trecătorii)
Mă pot gîndi la orice
În afară de fericire

Mi se poate citi în
Priviri identitatea
Sînt tunelul prin care
Galopează acceleratele
Cu geamuri trase
În urma lor o voce de
Orb însîngerează zidurile.

nume

O piersică pe plaja pustie
Va să fie întîmplarea acestei
Dimineți înlănțuită de gîtul meu
Încă tînăr frumoaso am
Amețit căutîndu-te
Privește cerul e o rană deschisă
Prin care se vîntură
Iepile oarbe
Trupul tău se acoperă în
Purpură acum te voi
Gîndi spunîndu-ți mi-e sete
Să pășim peste aceste ape
Triumfătoare egale cu
Respirația noastră foșnet
De șoapte incendiate

Iată flacăra lor
Înconjurîndu-ne taci
Sau ascunde-te în sîngele
Meu dimineața spre care lunecăm
Va purta un nume.

biografie

Despre tristețea mea nu se vor
Emite ipoteze confortabile
Trăiesc în apropierea
Unui cimitir de elefanți
Și în fiecare dimineață
Mi se oferă șansa
Aceluiași spectacol
Veți spune că e vorba
De singurătatea care-și
Primește cu exactitate
Glontele salvator
Nicidecum
O fată în albastru
Dansează devorată de
Privirile generalilor
Sclerozați pînă cînd
Vine ploaia și vizibilitatea
Se reduce într-atît
Încît nu-mi mai recunosc
Strigătul în ciuda
Semnelor sale disperate
Dincolo de ferestrele acestui
Poem.

priveliște

Vă ofer această priveliște
Trasă la ultima rotativă
Sentimentală pe care vă
Puteți nota și numărul
De telefon
Curînd se vor deschide
Ferestrele prin care se
Văd plajele de Havai
E o dimineață perfectă
Nu aruncați cu pietre
În pelicanii roz
S-ar întîmpla să nimeriți
Într-un cîmp de rapiță

Plouă peste întîmplările
Eldòrei peste grădinile
Microprocesoarelor petale
De metal ramuri de carbon
Pașii mei se dizolvă

Mișcarea devine tăcere.

transparența necesară

Duminică fadă pendulare
De frunze și clipa de trezire
A armei cu repetiție
Doar amintirea ochilor tăi
Doar respirația sîngelui
Îmbătător ceva care se
Cheamă și așteptare și
Neliniște și dor
O muntele acela suspendat
În noapte precum o cupolă
Și noi doi călătorind
Înfășurați în alba
Iluzie a nemuririi
Îngăduie-mi să învăț
Această lecție ca pe
O lapidară definiție de
Larousse surîsul tău
O floare de cireș
Pe masca veștedei duminici.

o alergare

Tunelele acestei primăveri
Împovărătoare ispite nevroze
Și motanul tolănit
Pe canapelele paradisului
O pradă pentru starea
Inițială a magnoliei
Cînd ți se spune: în
Marginea orașului
Flutură capul inert al
Confuziei o cum dispari sub
Leneșele ieroglife
Strada noastră are aerul
Marțial de contabil
În vacanță

Știi ce-ți lipsește acum ?
O alergare
Prin ierburile ude.

VASILI FOLIVAROCINÎI (U.R.S.S.)

Moda

Iată-ne în muzeu.
Sub strălucitoarea sticlă,
o pufoaică verde !
E un model din timpul
Marelui război pentru apărarea patriei !
E o formidabilă pufoaică,
pe talie,
pentru Nataliocika,
fata de şaptesprezece ani !
E o pufoaică tivită în roşu
de rafalele mitralierelor.
Alături, într-o fotografie,
o fată, lîngă casa ei, părintească,
Nataliocika, fata-soldat,
c-o tristeţe adîncă în ochi.
Picioarele ei mici,
parcă de copil, gingaşe,
în saboţi grei,
care au parcurs
mii de kilometri,
pînă s-au împiedicat
de moarte.
Alături, în altă sală,
o rochie scurtă,
tot soldăţească,
a Ninei, cea de şaisprezece ani, doar,
rochie arsă
de schijele minelor

Fulgerător
se schimbă moda !
Luxos mai e îmbrăcat
tineretul din ziua de azi.
Adolescenţi primăvăratici,
în pantaloni evazaţi,
fete cu mini-fustă,
în jachete noi,
indiferent la ce vă gîndiţi,
ţineţi-le minte
pe Nina cea de şaisprezece ani,
cu scurta ei rochie soldăţească,
colorată în verde-ars
de schijele minelor,
ţineţi minte
pufoaica pe talie,
tivită în roşu
de rafalele mitralierelor
pe care o poartă frumoasa Nataliocika.

Traducere de Ianoş HORVATH
şi Marcel MUREŞEANU

CADRAN

O PRIETENIE EXEMPLARĂ

Mircea Handoca dă la iveală (Cronica, 17 iulie a.c.), cîteva fragmente dintr-o corespondenţă puţin cunoscută : cea dintre Mircea Eliade şi Constantin Noica. (Cîteva referiri le descoperisem şi în „Jurnalul de la Păltiniş", al lui Gabriel Liiceanu). Intervenţia, prilejuită de împlinirea vîrstei de 75 de ani a cunoscutului filosof român, dată aniversară consemnată de mai toate publicaţiile noastre literare, atrage atenţia asupra unui fapt remarcabil : statornicia prieteniei dintre cei doi cărturari. Sîntem informaţi, astfel, că Mircea Eliade îl cunoaşte pe Constantin Noica „încă de la Liceul Spiru Haret". Aşadar, o prietenie întreţinută pe parcursul unei îndelungi perioade de timp şi care, iată, alimentată la temperatura stimei şi consideraţiei reciproce, devine într-adevăr pilduitoare. Într-un secol grăbit, nervos, în care genul epistolar pare să fi intrat în desuetudine, doi oameni de aleasă spiritualitate îşi scriu de o viaţă, îşi comunică gîndurile şi impresiile, reuşitele şi nereuşitele, emit idei şi opinii de înaltă ţinută intelectuală, menţinînd, cu alte cuvinte, acea punte de legătură sufletească atît de necesară, atît de frumoasă şi, de ce nu, atît de utilă.

„Numeroase impresii de lectură şi judecăţi de valoare găsim în scrisorile lui M. Eliade către C. Noica din ultimii 16 ani", notează M. H. De altfel, Mircea Eliade urmărise cu interes evoluţia creatoare a mai tînărului său prieten încă de la primele scrieri ale acestuia. O caracterizare făcută în 1935 devine edificatoare : „Erudit fără să fie pedant, pătrunzător fără să fie liric — Constantin Noica se distinge în tînăra pleiadă de gînditori şi prin limba literară în care scrie. Mînuieşte tot atît de sigur demonstraţia logică, pe cît de discret precizează nuanţele pasiunilor". Impresionantă rămîne revederea celor doi prieteni după o despărţire de aproape trei decenii. La 5 iunie 1972, cu puţin înainte de momentul mult aşteptat, M. Eliade consemnează cu emoţie în Jurnalul său : „Va fi una dintre marile bucurii pe care mi le dăruieşte viaţa". Preţuirea pe care i-o acordă M. Eliade se regăseşte desigur şi în scrisorile de dată mai recentă. Din aceeaşi consecventă admiraţie faţă de opera fostului său coleg de liceu, el îi spune : „Lasă-mă să încerc editarea în limba franceză a cărţii tale filozofice preferate".

Spicuirile oferite de M. H. din numeroasele scrisori adresate lui Constantin Noica au darul de a delecta şi deopotrivă de a produce admiraţie. Dincolo de întîmplări şi împrejurări, timpul n-a alterat cu nimic farmecul nostalgic al amiciţiei sincere şi devotate. „Tu eşti un om extraordinar", i se adresează Mircea Eliade la un moment dat. Cită măreţie şi nobleţe în aceste simple cuvinte, care-l onorează nu doar pe „destinatar", ci şi pe „emitent". Şi nu putem încheia rîndurile de faţă fără a nutri gîndul (şi speranţa) că o asemenea exemplară corespondenţă îşi cere dreptul de a fi adunată între coperţile unei cărţi, spre folosul generaţiilor tinere şi nu numai.

Ioanid DELEANU

FELURIMI

● De gustibus et coloribus...

„Eu concep poezia ca pe o femeie nudă, naturală, model uman al naturii".

Poezia „tip cîrnat" : „se face introducînd cu pîlnia carne tocată într-un intestin, şi despre care de obicei se spune că este densă pentru că este mai literară ; şi că literele, mai mult decît cuvintele, o fac să fie greoaie... Eu vă spun, vouă celor care mumificaţi nişte vorbe de umplutură, că în loc de un poem cartof-gutuie-dalie, prefer un poem piersică-garoafă-buze-de femeie". (Juan Ramón Jimènez, „Eseişti spanioli", p. 437, 438).

„Dacă nu există leac omenesc împotriva deficienţelor noastre artistice, e preferabil să fim în mod alternativ geniali şi proşti, mai degrabă, decît să fim în mod constant corecţi şi mediocri". (Angel Ganivet, „Eseişti spanioli", p. 132).

● Crede şi nu cerceta!

„Un erudit din secolul al II-lea al erei noastre, Flegon din Tralles, în lucrarea sa despre „Minunăţii", a povestit întîmplarea nefericită a unui soldat roman din legiunile din Germania, care, sub consulatul lui Cornelius Scipio, a dat naştere unui copil. Fără a ne duce spre un trecut atît de îndepărtat, am putea citi în revistele ştiinţifice mai puţin suspecte de frivolitate, că, în 1934, la Capilla-del-Senor, un tîrguşor din Argentina, un muncitor agricol, căsătorit de cinsprezece ani, şi a cărui fericire conjugală nu era de nimic umbrită, se văzu într-o zi obligat să se adreseze medicului, deoarece abdomenul său lua proporţii îngrijorătoare. Tot ceea ce medicul putu face fu să recunoască toate semnele unei sarcini deja avansate. Naşterea se produse la timp şi muncitorul agricol deveni mama unui vlăstar perfect constituit". Nebănuite sînt căile omului. (Marcel Sendrail, „Înţelepciunea formelor", p. 106—107).

D. B.

DICŢIONAR (XIII)

32. DAN DIMITRIE (8.X.1856, Suceava — 25.V.1927, Cernăuţi), istoric, folclorist. Şcoala primară şi gimnaziul la Suceava, studii superioare la Cernăuţi (1876—1880). Preot cu deosebite înclinaţii şi preocupări culturale. Publică numeroase şi interesante materiale de istorie, istorie literară, lingvistică, folclor, în revistele vremii („Aurora română", „Junimea literară", „Deşteptarea", „Patria", „Şezătoarea", „Timpul") şi în broşuri. Din 1870, membru al **Societăţii pentru cultura şi literatura română în Bucovina**, iar din 1904, membru corespondent al Academiei Române.

Lucrările de istorie se referă la monumentele istorice, personalităţi ale vieţii spirituale, originea şi evoluţia unor familii româneşti. Ele sînt astăzi deopotrivă interesante, atît pentru istorici, cît şi pentru etnografi şi lingvişti. Astfel, lucrări cu caracter monografic precum : **Dosoftei, mitropolitul Moldovei, Ctitoria hatmanului Luca Arbore, Mînăstirea Suceviţa, Mînăstirea şi comuna Putna** se constituie în documente de referinţă, prin bogăţia materialului informativ şi prin ţinuta lor ştiinţifică.

La fel de interesante sînt studiile de etnografie şi folclor, precum şi culegerile şi consemnările unor obiceiuri tradiţionale şi producţiuni folclorice. **Comuna Straja şi locuitorii ei** este o exemplară monografie etno-folclorică, care, în 1897, cînd apărea, era una dintre primele lucrări de acest fel la noi. Sînt menţionate aici obiceiurile la naştere, nuntă, înmormîntare, alături de textele implicate, precum şi un bogat material de folclor literar. Alte lucrări se referă la tradiţiile păstoritului în Bucovina (**Stîna la românii din Bucovina**), sau la obiceiurile altor naţionalităţi (**Rutenii din Bucovina** — 1913 ; **Obiceiuri armene la naştere, nuntă şi înmormîntare** — 1904). Fără îndoială că aceste preocupări ale lui Dimitrie Dan trebuie puse în legătură cu personalitatea lui Simeon Florea Marian, cu care era prieten şi care i-a insuflat pasiunea cercetării folclorice şi i-a sugerat probabil şi concepţia de lucru.

Două **Schiţe** şi **Descrieri de călătorie** nu atestă calităţi de prozator.

33. **DEŞTEPTAREA**, „gazetă pentru popor", apărută la 1 ianuarie 1893 sub redacţia lui Constantin Morariu. A fost una dintre cele mai importante **publicaţii cu** program i[illegible]minist din Bucovina. Prin tematică şi accesibilitatea limbajului era dedicată în întregime ţăranilor bucovineni. Vieţuind cu intermitenţe (1 ianuarie 1893 — 7 noiembrie 1904 şi 15 noiembrie 1907 — 1 noiembrie 1908), gazeta a cunoscut şi o perioadă de declin, între 1900 şi 1904, cînd s-a transformat în ziar politic. Totuşi, exceptînd perioada politică, **D[illegible]teptarea** a militat constant pentru păstrarea limbii româneşti: „căci limba română este un drept dumnezeesc şi împărătesc ; de aceea păziţi-o, apăraţi-o şi cinstiţi-o, căci numai aşa şi voi veţi fi păziţi, păstraţi, apăraţi şi cinstiţi ...".

Octavian NESTOR

CONSEMNĂRI

OMAGIU

Dedicată marilor evenimente ale acestui an, aniversarea a patru decenii de viaţă liberă şi demnă, încununate de perspectivele luminoase ale Congresului al XIII-lea al partidului, expoziţia omagială a artiştilor plastici suceveni a constituit un elogiu adus muncii rodnice a oamenilor acestui timp, pentru cinstirea patriei socialiste. Realizată sub genericul „Trepte de lumină", manifestarea Cenaclului Uniunii Artiştilor Plastici Suceava reprezintă o expresie concludentă a forţei creativităţii angajante de pe aceste meleaguri. **(P. D.)**.

Concurs

O nouă ediţie — cea de-a XIII-a, dedicată marilor evenimente politice ale anului — a concursului muzical de interpretare instrumentală „Ciprian Porumbescu" a avut loc la Suceava. Aproape 200 de tineri şi foarte tineri slujitori ai Euterpei şi-au disputat timp de o săptămînă rîvnitul trofeu „Lira de aur", cel care, de-a lungul anilor, a consacrat cîteva „nume" în muzica instrumentală românească, şi este suficient a-l evoca doar pe cel al Mihaelei Martin, pentru a ne justifica afirmaţia. Cîştigătorul din acest an al „Lirei de aur" este tînărul violonist de 14 ani de la Liceul de artă „George Enescu" din Bucureşti, Bilciurescu Dinu, „un adevărat concertist", după părerea preşedintelui juriului, prof. dr. Ioan Şerfezi, opinie cu care, se pare, a fost de acord şi publicul sucevean, ce l-a aplaudat cu deosebită căldură pe laureat în concertul de gală. De altfel, cei mai mulţi dintre concurenţi au dovedit un înalt nivel interpretativ, juriul acordînd nu mai puţin de 83 de premii şi menţiuni. **(D. T.)**.

Premii

■ La bienala de caricatură, poezie şi teatru organizată în oraşul italian Lecce, în perioada 1—3 iunie 1984, caricaturistul sucevean George **Ostafi-OST** a fost distins cu premiul întîi — **Pentagonul de argint.** Concursul, organizat de comitetul comunal de iniţiativă culturală din Lecce, împreună cu primăria oraşului Lecce şi Universitatea din localitate, s-a bucurat de participarea a peste 300 de caricaturişt din întreaga lume, tema sa fiind anul acesta — „O pietricică în gheată".

■ În localitatea Velden (Austria) a avut loc cea de a XIII-a ediţie a Festivalului naţiunilor al filmului de amatori, organizat sub egida U.N.E.S.C.O. şi Federaţiei internaţionale a filmului neprofesional, care a reunit 96 de ţări, cu 331 de filme. La această competiţie a luat parte şi Ferdinand Michitovici, de la cineclubul „Rarăul" din Cîmpulung Moldovenesc, (cu peliculele **Salutări din Bucovina, În memoria meşterului Colibaba, Comori pe coajă de ou** şi **Culori pentru patru strune)** care a fost recompensat cu Medalia de argint : **Globul de cristal** (cea mai valoroasă selecţie prezentată de o ţară) şi Diploma de onoare a oraşului **Klagenfurt.**

■ După ce a fost distins, la Festivalul „Gib Mihăescu" de la Rîmnicu Vîlcea, cu premiul revistei **Orizont,** pentru proză scurtă, şi la **Festivalul** „Tudor Arghezi" din Tîrgu Jiu — Cărbuneşti, cu premiul al III-lea, profesorul Ion Iacob din Suceava a obţinut, la o altă manifestare artistică de prestigiu, concursul „Vasile Alecsandri", de la **Mirceşti**, marele premiu acordat de Asociaţia Scriitorilor din Iaşi **(M. L.).**

Tîrgul olarilor

O „Săptămînă a muzeului rădăuţean" a inclus, în acest an, cu semnificaţii deosebite pentru instituţia de cultură rădăuţeană (ea a împlinit 50 de ani de la înfiinţare), şi cea de-a doua ediţie a „Tîrgului olarilor". Manifestarea s-a bucurat de un deosebit succes datorită, în primul rînd, prezenţei unor olari renumiţi din nu mai puţin renumite centre ale ceramicii româneşti (Ioana Mischiu şi Victor Ogrezeanu de la Horezu, Ion Răducanu de la Oboga, Minerva şi Aurel Golea de la Hălmăgel, Mihail Ilieş de la Corund şi, bineînţeles, Marcel şi Florin Colibaba, reprezentanţi ai centrului-gazdă a manifestării etc.), care au prezentat ceramică de indiscutabilă valoare artistică. Numerosul public prezent la expoziţia organizată în noua piaţă agroalimentară a oraşului (inaugurată cu acest prilej) a „certificat" reuşita deplină a celei de a doua ediţii a „Tîrgului olarilor".

Juriul, în fruntea căruia s-a aflat prof. dr. Ion Vlăduţiu, a acordat un mare număr de premii, cel mai important dintre ele revenind Ioanei Mischiu (Horezu). **(D. T.)**.

Expoziţii

■ Festivalul-concurs „Voroneţiana", organizat de U.A.P. şi C.J.C.E.S. Suceava, dedicat marii sărbători a eliberării, de la 23 August, s-a bucurat, şi de data aceasta, la a VIII-a ediţie, de o largă participare : 41 de pictori, din 12 judeţe şi din Capitală, cu 74 de lucrări. Sălile de artă ale muzeului sucevean găzduiesc, prin urmare, o expoziţie reprezentativă, ale cărei generoase imagini din realitatea contemporană românească au în ele ceva de cîntec tineresc.

Juriul concursului (preşedinte Ion Gheorghiu, din Bucureşti) a făcut următoarea selecţie : Marele premiu „Voroneţ" — **Ilie Boca,** din Bacău ; premiul U.A.P. — **Ion Carp-Fluerici,** din Suceava ; premiul I — **Virgil Parghel,** din Suceava ; premiul II — **Vasile Crăiţă Mîndra,** din Bacău ; premiul III — **Radu Cotişel,** din Botoşani şi **Mircea Dăneasa,** din Suceava ; premiul Redacţiei Publicaţiilor pentru Străinătate — **Constantin Doroftei** din Botoşani. Premiul opiniei publice i-a revenit lui **Gheorghe Mocanu,** din municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej. **(M. L.).**

■ În sălile Muzeului „Arta lemnului" din Cîmpulung Moldovenesc, pictorul Vespasian Ursu a deschis o expoziţie de 40 de tablouri în acuarelă, reprezentînd peisaje din împrejurimile oraşului de la poalele Rarăului.

Sînt reprezentate toate anotimpurile în cadrul unor peisaje caracteristice nordului ţării, care respiră, în limpezimea unei cromatici potolite şi specifice, întregul suflet al locului. **(Graţian Jucan).**

REALIZATORI : Ion BELDEANU, George DAMIAN, Viorel DARJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREŞEANU, Ion PARANICI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA.
Tehnoredactare : Valentin MILICI

COMITETUL JUDEŢEAN DE CULTURĂ ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTĂ SUCEAVA
Str. Mihai Viteazul nr. 48